

UNIVANGEN 03 DEC. 2019

Raadhuisplein 1
6367 ED Voerendaal
Postbus 23000
6367 ZG Voerendaal

T 045 – 575 33 99
F 045 – 575 11 95
E info@voerendaal.nl
W voerendaal.nl

Aan de leden van de Raad en de Commissie
Leefomgeving

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Voerendaal
-	-	Zaaknr 57506	26-11-2019
Onderwerp		Behandeld door	Bijlagen
Interimbeleid provincie Limburgse Zonneladder		Caroline Claassen	1

VERZONDEN 03 DEC. 2019

Geachte raads- en commissieleden,

In het collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' van Provincie Limburg staat opgenomen dat er een duurzaamheidsladder zal worden ontwikkeld ten behoeve van een zorgvuldige ruimtelijke afweging in de duurzame opwek van energie in Limburg. Als eerste bouwsteen voor deze duurzaamheidsladder is een voorstel uitgewerkt voor een Limburgse 'zonneladder'. Op 22 oktober jl heeft het College van Gedeputeerde Staten van Provincie Limburg besloten om de voorgestelde zonneladder te gaan hanteren als 'interim-beleid' en als basis zal dienen voor nadere uitwerking en onderzoek, samen met betrokken partijen in de regio's. Om deze zonneladder vervolgens in een meer definitieve vorm – als onderdeel van de duurzaamheidsladder – op te kunnen nemen in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI).

Een toelichting op de achtergronden en opzet van het voorstel voor een Limburgse zonneladder treft u aan in de bijgevoegde notitie 'Ruimte voor de zon'. In de basis biedt deze zonneladder als interimbeleid geen ruimte voor ontwikkeling van zonneparken binnen landbouw en natuurgebieden.

Ondertussen heeft de gemeente Voerendaal, in samenwerking met de landschapsarchitect van de provincie, gewerkt aan de Nadere Uitwerking gemeente Voerendaal bij de beleidsregel Regionaal Afstemmingskader Grootschalige Duurzame Energieopwekking (RAK), welke binnen Parkstad is opgesteld. U bent hierover reeds geïnformeerd tijdens de thema-avond op 17 september jl. Deze ontwerpbeleidsregels zouden op 12 december a.s. ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.

De ontwerpbeleidsregels RAK en Nadere Uitwerking gemeente Voerendaal met de zoekkaart passen echter niet binnen het interimbeleid inzake de Limburgse zonnelader van Provincie Limburg.

Het College heeft daarom besloten om dit beleid vooralsnog niet vast te stellen en niet ter vaststelling aan te bieden aan de raad naar aanleiding van de volgende overwegingen:

1. Wij zijn verrast door het interimbeleid van de provincie. Provincie Limburg was betrokken bij de opstelling van het RAK en de Nadere Uitwerking. Er waren eerder geen signalen van voorgenomen beleidswijzigingen vanuit de provincie.
2. Uitstel van de besluitvorming biedt de gemeente ook de kans om ontwikkelingen van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), de Provinciale Omgevingsvisie (POVI), de Regionale Energiestrategieën (RES) en de Provinciale Energiestrategie (PES) af te wachten en mee te nemen in de Nadere Uitwerking.
3. We zetten nu in op het realiseren van 2 pilots, waardoor we wel hetzelfde resultaat behalen zoals voorzien was in de ontwerp-beleidsregels van 20 ha in de eerste 5 jaar.

Toelichting:

1. Provincie heeft bij de opstelling van het RAK gereageerd richting Parkstad dat de regels te streng waren. Op aanwijzing van de provincie is het RAK aangepast, waardoor goudgroene en zilvergroene natuurzones en bronsgroene landschapszones allen onder nee, tenzij regels vallen (voorheen waren goud en zilver uitgesloten). Vervolgens heeft de landschapsarchitect van de afdeling Ruimte van de provincie meegewerkt aan de Nadere Uitwerking.
2. Het beleid inzake de energietransitie is zowel landelijk als op provinciaal niveau volop in ontwikkeling en gaat soms van links naar rechts. Daarnaast heeft er op politiek niveau een verschuiving plaatsgevonden binnen de provincie. Dit alles zorgt voor wisselende koersen inzake de energietransitie. Naast de inhoudelijk opgave een tweede uitdaging voor de beleidsmedewerkers duurzaamheid van de gemeenten. De NOVI, de POVI, de RES en de PES zullen hier duidelijkheid in gaan scheppen. Daarom stelt Provincie Limburg voor in de notitie "Ruimte voor de zon" om wel met pilots aan de slag te gaan en de ervaring hiervan mee te nemen in het te ontwikkelen beleid.
3. Direct na bekendmaking van het besluit van GS is contact opgenomen met de provincie met het verzoek om toestemming om kleinschalige pilots te mogen realiseren. Provincie staat hier welwillend tegenover. Afsproken is om dit te vast te leggen in een principe-uitspraak door het College van B&W en het College van Gedeputeerde Staten. De pilots dienen te passen binnen de ontwerpbeleidsregels van de gemeente Voerendaal en daarmee te voldoen aan het profijtbeginsel en de vereiste landschappelijke inpassing. Het realiseren van pilots alvorens het beleid vast te stellen binnen gemeente Voerendaal, biedt ook ons de kans om ervaringen hieruit en het nog vast te stellen beleid uit NOVI, POVI, RES en PES mee te nemen bij het vervolmaken van de ontwerpbeleidsregels. In de ontwerpbeleidsregels staat immers ook beschreven dat de eerste 5 jaar bij wijze van proef gestart wordt met het mogelijk maken van 20 ha zonneparken. De 2 pilots zouden dan passen binnen de 20 ha. We passen onze strategie dus aan, maar het resultaat blijft gelijk. Voor alle ontwikkelingen vanaf trede 2, dus ook voor de pilots, geldt dat de uitgebreide procedure ten behoeve van de omgevingsvergunning dient te worden doorlopen, waarbij in deze gevallen de besluitvorming zal worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Daarnaast stimuleert de Limburgse zonneladder de ontwikkeling van zonneparken in trede 1 t/m 3. De ontwikkeling van zonneparken binnen één van die treden kan dus conform het interimbeleid gerealiseerd worden. Uiteraard geldt voor deze ontwikkelingen ook het profijtbeginsel en eisen aan landschappelijke inpassing.

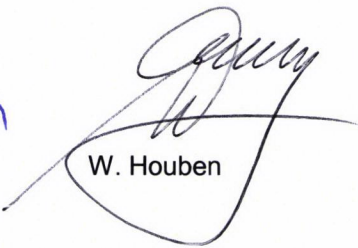
Deze wijziging inzake de besluitvorming van de ontwerpbeleidsregels RAK en Nadere Uitwerking gemeente Voerendaal zal ook bekend worden gemaakt onder de deelnemers aan de bijeenkomst "Grootschalige energieopwekking" op 22 oktober jl.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL,
de secretaris, de burgemeester,

H.H.M. Timmermans

W. Houben

Ruimte voor de zon

- opmaat voor het ontwikkelen van een Limburgse zonneladder -

Inleiding

In deze notitie is een (interim)voorstel uitgewerkt voor een Limburgse 'zonneladder' als bouwsteen voor de duurzaamheidsladder, die een plek moet krijgen in de Omgevingsvisie Limburg (en tevens in de Omgevingsverordening), doorwerking in de Provinciale Energie Strategie (PES) en ook zijn uitwerking kan krijgen in de regionale energiestrategieën¹.

Waar het over duurzaamheid en energie gaat zijn energiebesparing, het benutten van restwarmte, opwekking van duurzame energie, infrastructuur én opslag belangrijke onderwerpen. Op het moment is er veel aandacht voor de discussie over de ruimtelijke consequenties van energieopwekking.

Nederland streeft naar een duurzame energievoorziening in 2050 (Klimaatakkoord). Voor de opwekking van elektriciteit door windturbines en zonnepanelen is (fysiek) ruimte nodig. Een goede ruimtelijke kwaliteit vraagt om een zorgvuldige inpassing van deze functies.

Regelmatig komen er initiatieven voor zonneparken in Limburg (groot en klein) ter beoordeling of meedenken voorbij. Soms hangt dit samen met andere trajecten zoals bijv. de warme sanering van varkenshouderijen. Juist omdat we nog geen duidelijke lijn hebben moeten deze aanvragen allemaal individueel op een goede ruimtelijke onderbouwing beoordeeld worden (landschap, landbouw, natuurwaarden enz.) en is besluitvorming vaak lastig. Ook de in ontwikkeling zijnde RES'en (en PES) bieden momenteel nog geen antwoord op de ruimtelijke energievraagstukken die er zijn en diverse partijen vragen de Provincie om uitgangspunten.

De voorliggende zonneladder kan (na besluitvorming door GS) voorlopig gehanteerd worden als 'interim-beleid' en de basis vormen voor nadere uitwerkingen en onderzoek, samen met betrokken partijen in de regio's. Om de zonneladder vervolgens in definitieve vorm - als onderdeel van de duurzaamheidsladder - op te nemen in de POVI (volgens de huidige planning is ontwerp-POVI in mei 2020 gereed; vaststelling is voorzien in december 2020).

Collegeprogramma 2019-2023

Aan de basis van het collegeprogramma voor de periode 2019-2023 liggen een aantal uitgangspunten die door alle politieke partijen zijn onderschreven. Voor het thema energiebeleid geldt het volgende uitgangspunt: Onder de voorwaarde van haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak stellen wij ons, als middenbestuur, op als een betrouwbare partner van het Rijk en van gemeenten. Dit betekent dat wij onze rol zullen pakken bij onder andere de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken en realistische ambities rondom de klimaat- en energietransitie, zoals bij de totstandkoming van Regionale Energie Strategieën (RES). Wij erkennen dat mensen vanuit verschillende uitgangspunten en opvattingen meewerken aan een innovatief energietransitiebeleid, welke onze economische structuur versterkt, ons minder afhankelijk maakt van fossiele brandstoffen uit het buitenland en tegelijkertijd de uitstoot vermindert en rekening houdt met biodiversiteit.

¹ In het proces om te komen tot een ruimtelijke strategie voor de duurzame energieopgaven, is een belangrijke rol weggelegd voor Regionale Energie Strategieën (RES). Daar vindt op regionaal niveau de discussie plaats over ambitie en inpassing van de duurzame energiewinning. In Limburg wordt er momenteel gewerkt aan een RES voor Noord- en Midden-Limburg en een RES voor Zuid-Limburg.

In het collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' is verder de ambitie uitgesproken om met de diverse transitie die aan de orde zijn ook een ruimtelijke kwaliteitsimpuls te maken door samen met partners te gaan voor een integrale gebiedsgerichte benadering. "Dit betekent bijvoorbeeld dat wij rekening houden met de bestaande kwaliteit en identiteit van gebieden, dat wij met nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij netwerken van infra, energie en digitaal, dat wij gaan voor meervoudig ruimtegebruik en voor meer verschillen tussen locaties".

In het hoofdstuk Energiebeleid kiest het collegeprogramma er o.a. voor om een duurzaamheidsladder te ontwikkelen voor de opwek van duurzame energie, waarbij een eerste voorkeur wordt uitgesproken voor de opwek in bebouwd gebied en langs infrastructurele werken. "Waarbij wij voor zonne-energie de lijn van de recent aangenomen motie Dik-Faber volgen." De duurzaamheidsladder ten behoeve van een zorgvuldige ruimtelijke afweging in de duurzame opwek van energie in Limburg zal worden vastgelegd in de nog op te stellen provinciale Omgevingsvisie.

Moties Dik-Faber

Op 2 oktober 2018 en op 28 mei 2019 heeft de Tweede Kamer de moties Dik-Faber aangenomen waarin het kabinet wordt verzocht om in samenspraak met decentrale overheden een zonneladder op te stellen voor de inpassing van zonne-energie, die als nationaal afwegingskader kan worden benut bij het opstellen van regionale energiestrategieën (RES'en), opdat primair onbenutte daken en terreinen worden benut en landbouw en natuur zoveel mogelijk worden ontzien. Verder roept de motie op om er met decentrale overheden voor te zorgen dat de op handen zijnde zonneladder niet alleen wordt toegepast tijdens het RES-proces, maar ook in de aanloop naar de RES wordt toegepast bij nieuwe vergunningsaanvragen voor zonneparken op natuur- en landbouwgronden.

Op 23 augustus 2019 heeft minister Wiebes een brief gestuurd naar de Kamer ter beantwoording van de moties. Daarin stelt het kabinet dat met het IPO, de VNG en enkele maatschappelijke organisaties een voorkeursvolgorde is overeengekomen, die voorziet in het ontzien van landbouw- en natuurgronden en het stimuleren van zon op daken. Deze voorkeursvolgorde zal in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) worden opgenomen, die provincies en gemeenten kunnen benutten om af te wegen waar zon-pv het beste kan worden ingezet.

Omschrijving van de **voorkeursvolgorde** is:

De afwegingsprincipes van de NOVI² leiden tot een voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen. Het inpassen op daken en gevels draagt niet alleen bij aan het combineren van functies. Omdat hier al sprake is van bebouwing zal het introduceren van zonnepanelen op deze plekken doorgaans minder invloed hebben op de kenmerken of identiteit van een gebied.³ Vanuit dezelfde principes hebben daarna onbenutte terreinen in bebouwd gebied de voorkeur. Om aan de gestelde energiedoelen te voldoen, kan blijken dat ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn. Ook in dat geval gaat de voorkeur naar het zoeken van slimme functiecombinaties. Hoewel natuur- en landbouwgebieden daarbij niet volledig worden uitgesloten, ligt de voorkeur bij gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen.

² 1. Combineren boven enkelvoudig ruimtegebruik; 2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal; 3. Afwentelen voorkomen

³ Dit verschilt per locatie. In historische stads- en dorpskernen wordt hier doorgaans ook al rekening mee gehouden vanuit het belang van erfgoed.

Deze voorkeursvolgorde houdt overigens geen volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van de mogelijkheden voor het toepassen van zon-pv kan gestart worden met het gelijktijdig benutten van gekozen mogelijkheden. De verwachting is dat gemeenten en provincies met deze voorkeursvolgorde meer sturingsinstrumenten hebben om de landbouw- en natuurgronden zoveel mogelijk te ontzien. Het kabinet roept provincies en gemeenten daarom op hierin regie te nemen door het formuleren van heldere ruimtelijke kaders. En daarbij kosten-, aansluit- en transportmogelijkheden te betrekken in de ruimtelijke afweging.

Tenslotte gaat de brief van de minister ook in op verschillende aspecten van stimulerend of belemmerend beleid, zoals financiële instrumenten en regelingen, kennisontwikkeling en innovatie, bouwregelgeving en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod.

Zoals gezegd is de bovenbeschreven voorkeursvolgorde ook opgenomen in het ontwerp van de NOVI. In de richtingen die meegegeven worden aan de RES'en is daaraan ook de voorkeur voor grootschalige clustering toegevoegd. "Grootschalige clustering van de productie van duurzame energie ... vermindert de ruimtelijke afwenteling en draagt bij aan kostenreductie. Hier ligt echter wel een expliciete afweging tegenover andere waarden, zoals landschappelijke kenmerken, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water en bodem en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak."

Voorstel voor een Limburgse zonneladder

Hieronder is een eerste uitwerking gemaakt van de lijn die in het collegeprogramma voor de opwek van zonne-energie is uitgezet. Op basis van de beginselen van de moties Dik-Faber en de uitwerking daarvan in de brief van minister Wiebes en de (ontwerp) NOVI, is een eerste vertaalslag gemaakt naar de Limburgse situatie. In de zonneladder wordt aan de hand van 5 treden de volgende (voorkeurs-)volgorde gehanteerd:

1. Toepassing van zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen.

Zoals in de NOVI is aangegeven draagt het inpassen op daken en gevels niet alleen bij aan het combineren van functies. Omdat hier al sprake is van bebouwing zal het introduceren van zonnepanelen op deze plekken doorgaans minder invloed hebben op de kenmerken of identiteit van een gebied. Bijzondere aandacht dient wel uit te gaan naar gebouwen en gebieden met een bijzondere cultuurhistorische waarde.

Verder verdient het aanbeveling om, naast kleinschalige toepassing van zonnepanelen op particuliere woningen, vooral ook in te zetten op de installatie van zonnepanelen op grotere dakoppervlakken. Met zon op grotere daken⁴ kan immers een substantiële bijdrage worden geleverd.

Grote (logistieke) bedrijven, maar bijvoorbeeld ook maatschappelijk vastgoed of winkelcentra en supermarkten kunnen in dit kader goed worden benut.

2. Gebruik van (onbenutte) terreinen in bebouwd gebied

Hierbij kan het gaan om restruimten in het stedelijk gebied, in kernen of op bedrijventerreinen. Maar ook om dubbel grondgebruik, bijvoorbeeld van parkeerterreinen of sportvoorzieningen. Gemeenten, marktpartijen en andere organisaties dienen te worden uitgedaagd om met innovatieve ideeën en projecten te komen om de hier nog volop beschikbare ruimte meer te gaan inzetten en benutten.

Goede voorbeelden hiervan zijn het zonnepark Louisagroeven op Chemelot en het parkeerterrein van CBS in Heerlen.

⁴ installaties >15 kWp = 50 zonnepanelen of meer

3. Gronden in buitengebied met een andere primaire functie dan landbouw of natuur

Daar waar ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn, gaat ook hier de voorkeur uit naar het zoeken van slimme functiecombinaties op gronden die een andere primaire functie hebben dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, voormalige stortplaatsen, binnenwateren of bermen van spoor- en autowegen.

Goede voorbeelden hiervan zijn ontwikkeling stortplaats Montfort en Abdissenbosch Landgraaf.

4. Gronden in gebruik voor landbouw

In lijn met de motie Dik-Faber is de aanbeveling om voor de ontwikkeling van zonnevelden zo min mogelijk gebruik te maken van deze gronden en initiatiefnemers en (markt)partijen vooral uit te dagen om primair met projecten te komen die passen binnen de eerste drie treden van de zonneladder.

Dat betekent dat landbouwgronden alleen kunnen worden benut voor de opwek van zonne-energie onder strikte voorwaarden (nee, tenzij): een zorgvuldige ruimtelijke afweging t.a.v. de locatie, regie van de overheid, combineren van meerdere doelen, landschappelijke inpassing, maximaal maatschappelijk draagvlak en participatie. Naast eventueel enkele kleinschalige pilots - om ervaringen op te doen met ontwikkeling en aanbesteden zonnevelden, participatieprocessen, gevolgen bodemkwaliteit etc. - is er (in lijn met de NOVI) een duidelijke voorkeur voor de ontwikkeling van enkele (grootschalige) energielandschappen in Limburg, op zorgvuldig gekozen locaties.

Goed voorbeeld hiervan kan zijn het Energielandschap Wells Meer in Bergen. Een pilot om ervaringen op te doen kan bijvoorbeeld in het kader van Ruimte voor Ruimte plaatsvinden.

5. Uitsluitingsgebieden

Voor een aantal gebieden, zoals waterwingebieden en Natura2000-gebieden, ligt het voor de hand om gelet op de aanwezige waarden en/of belangen het realiseren van grondgebonden zonneparken uit te sluiten. Dit zou verder ook van toepassing kunnen zijn voor gebieden met uitzonderlijke landschappelijke waarden.

In lijn met de landelijke voorkeursvolgorde houdt ook de Limburgse zonneladder geen volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van de mogelijkheden voor het toepassen van zon-pv kan gestart worden met het gelijktijdig benutten van deze mogelijkheden. Hierbij geldt: hoe hoger op de ladder hoe strikter de voorwaarden.

Kanttekeningen en overwegingen

- ✓ Welke **zon- pv opgave** er ligt voor de provincie Limburg is nog niet bekend. Het kabinet heeft zich ten doel gesteld om in 2030 landelijk tenminste 35 TWh⁵ aan duurzame opwekking van elektriciteit op land te realiseren (zon en wind). Inmiddels staat voor circa 17 TWh opgesteld. De specifieke opgave voor Limburg is dus nog niet duidelijk. Ter illustratie: als we aannemen dat de Limburgse opgave tussen de 0,5 en 2 TWh ligt, en we gaan (voor nu even) uit van een opgave van 1 TWh en een verdeling 50% zon en 50% wind, zou dat betekenen dat we ongeveer 50 windturbines en 500 hectare zonnepanelen moeten realiseren⁶.

⁵ excl. de extra energiebehoefte voor verduurzaming industrie, mobiliteit en landbouw

⁶ Voor het opwekken van 0,5 TWh energie is ongeveer nodig: 80 windturbines van 3,3 MWp, óf 400 ha netto zon-pv, óf 200.000 woningen met 20 m2 zon-pv panelen, óf 5000 ha biomassa teelt

- ✓ De **provincie Limburg stimuleert** de ontwikkeling van zon-PV in trede 1 t/m 3 van de Limburgse zonneladder. Zo biedt de stimuleringslening Duurzaam Thuis particulieren de mogelijkheid om duurzaamheidsmaatregelen te treffen, waaronder het plaatsen van zonnepanelen op daken. Zonnepanelen op huurwoningen stimuleren wij via overleg met de woningcorporaties. Ook het plaatsen van zonnepanelen op commercieel en maatschappelijk vastgoed juichen wij toe. Op dit moment zijn er beperkte mogelijkheden om toepassing van zon-PV op daken af te dwingen. Een (verwachte) wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving zal gaan leiden tot meer mogelijkheden voor het verplicht stellen van zon-op-dak. We zullen nader onderzoeken hoe we deze mogelijkheden in Limburg kunnen gaan benutten.
De provincie heeft hierin ook een voorbeeldfunctie. Op vrijwel alle daken van gebouwen in eigendom van de provincie liggen zonnepanelen. Er is echter ruimte voor méér zonnepanelen op de provinciale eigendommen, zo ook in de vorm van parkeerovertoppingen. Deze mogelijkheden tot uitbreiding worden onderzocht. Ook in projecten waarin de Provincie zelf betrokkenheid heeft (bijv. als aandeelhouder), zetten we ons ook in om zoveel mogelijk zon op dak te realiseren. In de Limburgse zonneladder wordt verder de voorkeur uitgesproken voor zonnepanelen op voormalige stortplaatsen. Er zijn reeds diverse initiatieven gerealiseerd en in ontwikkeling: o.a. de Louisegroeve, stortplaats Landgraaf, Belvedere Maastricht en stortplaats Montfort. Daar waar mogelijk zullen wij onze rol pakken. De provincie is bij een deel van deze projecten reeds actief betrokken.
- ✓ In POL 2014 is geen specifiek **provinciaal beleid** ten aanzien van zonnevelden opgenomen. De gemeenten zijn nu het bevoegd gezag voor bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die zonnevelden reguleren. Indirect is overigens wel de provinciale Omgevingsverordening Limburg van toepassing als door de aanleg van zonnevelden provinciale belangen als beschreven in de Omgevingsverordening worden geraakt (op grond van de Wro). Denk daarbij aan de bescherming van wezenlijke kenmerken en waarden van goudgroene natuurzones, de kernkwaliteiten van bronsgroene landschapszones en het beschermingsgebied van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg, en de bescherming van het grondwater in waterwingebieden. Daarnaast is de Provincie bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming en toetsen we op de effecten voor flora en fauna.
In het kader van de provinciale Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening zal in 2020 de duurzaamheidsladder inhoudelijk en juridisch worden uitgewerkt. Ook zal nog nader worden verkend hoe de zonneladder in de tussenliggende periode kan worden toegepast.
- ✓ Het onlangs door GS genomen besluit, om in principe positief te staan tegenover het plaatsen van zonnepanelen op vrijkomende agrarische bouw kavels als gevolg van deelname aan de **saneringsregeling varkenshouderijen**, sluit goed aan bij trede 3 van de zonneladder. In deze pilot zal worden bekeken of het plaatsen van zonnepanelen op het voormalige bouwvlak van de agrarische onderneming een extra mogelijkheid biedt om de activiteiten op het gebied van varkenshouderij te staken en te saneren. De uiteindelijke afweging dient op lokaal niveau plaats te vinden waarbij de haalbaarheid moet blijken uit een integrale afweging via casusaanpak (alternatieven, financieel, inpassing binnen kernkwaliteiten, netwerkaansluiting). Deze pilotregeling dient op zijn haalbaarheid en effecten geëvalueerd worden.
- ✓ Bij de afweging om landbouw (of natuurgronden) in het buitengebied te benutten voor zonnevelden, speelt ook de aantasting van de productiefactor **bodem** een rol. Recent onderzoek van de WUR wijst uit dat bodem onder zonnevelden (na verwijdering van de panelen) pas na 10 jaar in de oorspronkelijke kwaliteit is hersteld; dit beperkt de mogelijkheid van meervoudig ruimtegebruik in de tijd; benutting van de meest vruchtbare landbouwgronden is daarom minder gewenst.

- ✓ Samenhang in de opgaven en ruimteclaims, maken **samenwerken** nodig. Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen treden op als één overheid. Dit sluit aan bij de geest van het Interbestuurlijk Programma (IBP). Eén overheid die samenwerkt en faciliteert waar het kan en stuurt waar het moet (ontwerp-NOVI).

Belangrijk instrument daarbij zijn samenwerkingsovereenkomsten.

- We werken als één overheid, samen met de samenleving
- We stellen de opgave(n) centraal
- We werken gebiedsgericht
- We werken permanent en adaptief aan de opgaven

In het samenwerken streven we naar blijvende brede maatschappelijke betrokkenheid. Daarbij gaan we uit van de kracht en dynamiek van de samenleving en stimuleren we participatie.

Bijlage 1 Bouwsteen: geschatte opwekpotentie zon-pv Limburg

Figuur : Opwekpotentie zon-PV in Limburg (bron: Limburgs energiedashboard)

Locatietype	Opwekpotentie per jaar (in TWh)	Aannames
Daken woningen	1,44 TWh (100% geschikte daken)	100% van alle geschikte daken (oriëntatie) van woningen in kernen en verspreid liggende woningen. Realistisch benuttingsgraad daken woningen 30% = 0,43 TWh.
Daken bedrijven	1,14 TWh (100% geschikte daken)	100% van alle geschikte (oriëntatie) daken. Realistische benuttingsgraad daken bedrijven 30%. = 0,34 TWh.
Totaal daken	2,58 TWh (100% geschikte daken)	Realistische benutting daken: 30% benutting = 0,78 TWh
Parkeerterreinen	0,26 TWh	10% benutting = 0,026 TWh
Braakliggende gronden en restructuimten	1,08 TWh	Vanaf 1 ha meegerekend van niet benutte gronden. Kansen op herbestemmingsgronden en vrijkomende gronden (bv sportvelden)
Langs infra	0,24 TWh	100% benutting
Stortplaats	0,04 TWh	100% benutting, rekening houden met bodemafdichting
Totaal (onbenutte) terreinen en dubbel ruimte gebruik	1,62 TWh	Realistische benutting uitgaande van 10% parkeerterreinen en 50% onbenutte terreinen/dubbel ruimtegebruik: 0,85 TWh
Oppervlakte water	0,12 TWh	50% benutting oppervlak, water voor scheepsvaart en natuur niet meegerekend.
Agrarische gronden	2,41 TWh	5% benutting van akker- en grasland
Natuur, waterwingebieden	0,00	0% benutting
Nationaal landschap ZL	0,00	0% benutting
TOTAAL	6,73TWh	Realistische benutting exclusief water en agrarische gronden = 1.63 TWh

Bijlage 2

Bouwsteen: algemene randvoorwaarden en uitgangspunten

De ontwikkeling van zon-pv in de provincie Limburg wordt getoetst aan de voorwaarden haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak.

Voor de ontwikkeling van zonneparken kunnen de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Elk initiatief is maatwerk.
- Integrale afweging van belangen: duurzame energie opwekking, leefbaarheid, landschap, cultuurhistorie, natuur, economie, toerisme en recreatie.
- Streef naar multifunctioneel ruimtegebruik. Combineren of aansluiten van zonneparken met en bij reeds bestaande functies geniet de voorkeur.
- Bescherming van de meest kwetsbare en waardevolle functies (niet alles kan gecombineerd).
- Een zonnepark dat conform de zonneladder gerealiseerd wordt is in principe tijdelijk. De oorspronkelijke bestemming van de locatie blijft behouden; er kan tijdelijk (voor een periode van minimaal 15 jaar) gewerkt worden met een dubbele bestemming (ook duurzame energie opwekking). Na einde periode herstellen in oorspronkelijke staat (aandacht voor hersteltijd bodem).
- Zorg voor een zorgvuldige ruimtelijke/landschappelijke inpassing van zonnepanelen en -parken, en voorkom verrommeling van kwetsbare (stads)landschappen.
- Maatschappelijk draagvlak en rendement:
 - Participatie in proces: met alle belanghebbenden in een vroegtijdig stadium de uitgangspunten op het gebied van kwaliteit, kwantiteit en tijdelijkheid bespreken.
 - Lokaal profijt : financieel of anderszins (postcoderoosregeling, omgevingsfonds om lokale leefbaarheid een impuls te geven).